

Ellenőrzések és jogkövetkezmények rendszere az új jövedéki jogszabályokban

2017. április 1-jén lépnek hatályba a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) és az új Jöt egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 45/2016. (XI. 29.) NGM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) ellenőrzésekre és jogkövetkezményekre vonatkozó szabályai.

Ellenőrzés

Az új Jöt. IX. fejezete tartalmazza az ellenőrzésekre és jogkövetkezményekre vonatkozó rendelkezéseket, ezen belül a 96-98. § vonatkozik az ellenőrzésekre. A korábbi szabályozáshoz képest a normaszöveg lényeges egyszerűsítésen ment át. Törlésre kerültek belőle azon felhatalmazó rendelkezések, melyek időközben átkerültek a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvénybe (35-36. §. a pénzügyőrök helyszíni intézkedési jogairól).

A jogalkotó egységesítette a jövedéki típusú ellenőrzéseket, megszüntette a hatósági felügyelet fogalmkörét. Az adófelfüggesztés alatt álló jövedéki termékekkel tevékenységet végzők ellenőrzése is fogalmilag a jövedéki ellenőrzés kategóriába kerül.

A jövedéki adó tekintetében korábban ellenőrzéssel lezárt időszakot nem keletkeztető kiutalás előtti ellenőrzések lehetősége megszűnik, ezen ellenőrzéseket a továbbiakban az általános szabályok szerint, ellenőrzéssel lezárt időszakot keletkeztető bevallások utólagos ellenőrzése keretében lehet elvégezni az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) szabályai szerint.

A jövedéki ellenőrzések főbb jellemzői

- A Jöt-ben és a Vhr-ben meghatározott kötelezettségek teljesítésének és jogosultságok jogszabályi feltételeinek vizsgálatára irányul
- Ellenőrzéssel lezárt időszakot nem keletkeztet
- Art. szabályai vonatkoznak rá
- A pénzügyőr általános megbízólevélnek számító szolgálati igazolványa felmutatását követően lefolytathatja
- Az Art. szerinti adózóra vonatkozó szabályokat a Jöt. szerinti ellenőrzött személyre is alkalmazni kell
- A jövedéki termék birtokosának a birtokolt jövedéki termék eredetét és a birtoklás jogszerűségét hitelt érdemlően igazolnia kell (objektív felelősség)

Fentiekből látható, hogy az ellenőrzések keretszabályait az Art. rögzíti.

Ellenőrzések dokumentálásának szabályai

A jövedéki termék szállításának helyszíni ellenőrzésekor jogsértés hiányának megállapítása esetén csak abban az esetben kell jegyzőkönyvet kiállítani, ha azt az ellenőrzött személy kéri. Az állami adó- és vámhatóság az ellenőrzés tényét jegyzőkönyv készítésének hiányában a szállítási okmányon rögzíti.

Az állami adó- és vámhatóság részére adatszolgáltatás keretében megküldött és az Európai Unió számítógépes rendszerben (adó-felfüggesztéssel szállított jövedéki termékek mozgását követni hivatott ún. EMCS) megadott adatok elemzését az állami adó- és vámhatóság külön ellenőrzés elrendelése nélkül, folyamatosan végzi. A jogsértést fel nem táró adatellenőrzésről jegyzőkönyv nem készül, arról az ügyfelek külön értesítést nem kapnak.

Jogsértést fel nem táró jövedéki ellenőrzésről az állami adó- és vámhatóság egyszerűsített jegyzőkönyvet készít. Az egyszerűsített jegyzőkönyvvel kapcsolatos elvárás az, hogy lecsökkentse az ellenőrzések adminisztrációjára fordított időt. Ez a hatóságnak és az ellenőrzött ügyfelünknek ugyanúgy érdeke. Az egyszerűsített jegyzőkönyv a tényállás releváns elemeinek lehető legegyszerűbb és leggyorsabb rögzítésére szolgál.

Speciális ellenőrzési formák

- Folyamatos jelenléttel és vizsgálattal gyakorolt
- Technikai eszköz felszerelésével folyamatos vizsgálatot lehetővé tevő
- Többszörös adatszolgáltatási kötelezettséget előíró
- A tevékenység végzéséhez az állami adó- és vámhatósághoz történő előzetes bejelentési kötelezettséget előíró
- A tevékenység végzéséhez előzetes bejelentési kötelezettséget és állami adó- és vámhatósági jelenléttel együttesen előíró

ellenőrzés.

A speciális ellenőrzések közös szabályai, hogy határozattal rendelkezhetnek, időtartamuk főszabály szerint adóraktár engedélyes esetében 1 év, más engedélyes esetében 3 hónap lehet. Az ellenőrzöttet együttműködési kötelezettség terheli, az ellenőrzéshez szükséges feltételeket neki kell biztosítani. Technikai eszköz felszerelésével korlátozás nélkül gyakorolható az ellenőrzés.

A technikai eszközzel végrehajtott ellenőrzésekről érdemes pár szót ejteni, mivel ennek módját a jogalkotó konkrétan nem határozta meg, mégpedig azért, mert nem akarta a jövőbeni lehetőségeket korlátozni. A technikai eszköz lehet az ellenőrzött által biztosított eszköz is. Ez a rendelkezés lehetőséget biztosít a jövőben arra, hogy a robbanásszerűen fejlődő információtechnológiai eszközök igénybevételével a humán erőforrás és az ellenőrzött kíméletével lehessen elérni a jövedéki adóterhek biztosításához szükséges célokat. Ez lehet akár egy termelőüzem esetén a termelő berendezést, a raktárt és a kitérőre alkalmas kaput figyelő videokamera élő képének biztosítása (video stream), hálózatra kötött üzemi berendezések állapotjelző szenzor adatainak valós idejű biztosítása is. A jogszabály alkalmazásának a technikai lehetőségek és a fantázia szabhat határt. Ezen lehetőségek hatékony kihasználását az ügyfelekkel folytatott egyeztetések, együtt gondolkodás segítheti elő.

Csomagküldemények ellenőrzése

E tekintetben lényegi módosítás nem történt a korábbi szabályozáshoz képest. Az állami adó- és vámhatóság az adófizetési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése érdekében a postai szolgáltató felvevő- vagy kézbesítőhelyén, a futár- vagy csomagszállítást végző szolgáltató telephelyén a csomagküldeményeket felbontás nélkül megvizsgálhatja.

Ha a vizsgálat alapján valószínűsíthető, hogy a csomagküldemény adózatlan jövedéki terméket tartalmaz, az állami adó- és vámhatóság a csomagküldeményt felbontás céljából visszatartja.

Ha a felbontott csomagküldemény adózatlan jövedéki terméket nem vagy csak részben tartalmaz, az állami adó- és vámhatóság a csomagküldeményt vagy az abban található, adózatlan jövedéki termékeken kívüli dolgokat visszacsomagolja és a felbontásról készített jegyzőkönyvvel együtt az értesített személy részére átadja, eljuttatja.

Készletfelvétel

A készletfelvételt, bár legnagyobb részben ellenőrzés keretében kerül végrehajtásra, a jogalkotó az engedélyesekre vonatkozó általános szabályok között, a Jöt. 17. §-ában rögzítette.

Az adóraktár engedélyese, a felhasználói engedélyes és a jövedéki engedélyes kereskedő készletfelvétellel állapítja meg a jövedéki termék készletét.

A készletfelvétellel megállapított tényleges készlet és a nyilvántartás szerinti készlet különbözetével az elszámolási időszak zárókészletét módosítani kell.

Időpontjai

- évente, a tárgyév utolsó napjával vagy a számvitelről szóló törvény hatálya alá tartozó gazdálkodó az üzleti év mérlegfordulónapjával
- az engedély hatályvesztésének, visszavonásának napjával
- az állami adó- és vámhatóság által kezdeményezett készletfelvétel esetén az ellenőrzés napjával
- Az ügyfél választása szerint – félévente, negyedévente vagy havonta (választható készletfelvétel)

Az ügyfél által kezdeményezett készletfelvételt az engedélyes az azt megelőző 3. napig bejelenti az állami adó- és vámhatóságnak. A hatóság adóraktár engedélyese esetében – a választható készletfelvétel kivételével – a készletfelvételen kötelezően részt vesz, egyéb esetben a hatóság eldöntheti, hogy részt kíván-e venni.

A készletfelvétel az engedélyes készletbevallása alapján történik, melynek adattartalmát a Vhr. 14. §-a tartalmazza. A készletfelvétel menete az új jogszabályok alapján nem változik.

Üzemanyagtöltő állomások ellenőrzése

Az üzemanyagtöltő állomásokon az értékesített üzemanyag származásának ellenőrzéséhez szükséges az ellenőrzött időszakban forgalmazott üzemanyag-mennyiség megállapítása. Ebben az esetben szintén készletbevallást kell tennie az ügyfélnek, bár ez az ellenőrzés nem minősül készletfelvételnek.

Jogkövetkezmények

A jogkövetkezményekre vonatkozó rendelkezések a Jöt. 99-107. §-ában találhatóak.

Bírságok változásai

A Jöt. megszüntette a bírságok korábbi hármas rendszerét. A jövedéki, mulasztási és adóbírság helyett jövedéki jogsértések esetén csak jövedéki bírság alkalmazható. Egyúttal a Jöt. megtiltja az Art. adóbírságra, mulasztási bírságra és adómérséklésre vonatkozó szabályainak alkalmazását jövedéki eljárásokban. Ez azt jelenti, hogy a korábbiaktól eltérően adóvizsgálatot követően is jövedéki bírság kerül kiszabásra.

A jövedéki bírságra – a tételes bírságok kivételével – az Art.-nak a megbízható és a kockázatos adózói minősítésnek az adóbírság és a mulasztási bírság felső határát módosító és az ezek kiszabásával kapcsolatos szabályait alkalmazni kell.

Bírság tételek

A jövedéki bírság mértéke a központi költségvetésnek okozott vagyoni hátrány mértékének kétszeresétől ötszöröséig terjedő összeg, de legalább 30 ezer forint. Látható, hogy korábbi szigorúan meghatározott, fix bírság tételek helyett a jogalkotó mérlegelési jogkört biztosított az állami adó- és vámhatóság részére, lehetőséget teremtve a jogsértések súlyához igazodó szankciók megállapítására.

A vagyoni hátrány a Jöt-ben és a Vhr-ben foglalt kötelezettség megszegésével az állami költségvetésnek okozott adóbevétel-kiesés és a jogosulatlan adó-visszaigénylés.

A vagyoni hátrányt nem okozó és tételes bírsággal nem sújtott jogsértések esetén a magánszemély 300 ezer forintig, a gazdálkodó szervezet 750 ezer forintig terjedő jövedéki bírsággal sújtható.

Ha a jövedéki engedélyes kereskedelmi tevékenységet folytató kereskedő kétséget kizáróan adózott termékeket forgalmaz, de nem rendelkezik jövedéki engedéllyel, a kivetendő jövedéki bírság alapja a kereskedő termékköre szerinti jövedéki engedélyhez e törvényben előírt jövedéki biztosíték összegének és azon napok számának szorzata, amely alatt a kereskedő a jövedéki bírság kivetéséig engedély nélkül folytatta tevékenységét. A jövedéki bírság mértéke

a bírságalapnak és a jövedéki bírság kivétele időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszerese 365-öd részének a szorzata, de legalább 500 ezer forint.

Szárított és fermentált dohány előállítás, tárolása és kereskedelme szabályainak megsértése esetén a jövedéki bírság mértéke kilogrammonként 100 ezer forint.

Cukorcefre adóraktáron kívüli előállítása, birtoklása esetén a jövedéki bírság mértéke kilogrammonként 3 ezer forint, de legalább 100 ezer forint.

Mérséklés, mellőzés szabályai

A jövedéki bírság összege kivételes méltánylást érdemlő körülmény esetén hivatalból vagy kérelemre mérsékelhető, kiszabása mellőzhető.

A mellőzés abban az esetben alkalmazható, ha a körülményekből megállapítható, hogy a jogsértő személy az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt el.

A jövedéki bírság mérséklésénél az eset összes körülményét mérlegelni kell, különösen a szabálytalansággal érintett termék, a hamis, hamisított vagy jogtalanul megszerzett zárjegy és hivatalos zár mennyiségét, a központi költségvetésnek okozott vagyoni hátrány nagyságát, keletkezésének körülményeit, a jogsértő személy jogellenes magatartásának súlyát.

A fenti szabályok még inkább lehetőséget teremtenek a jogsértés súlyához és az elkövetés körülményeihez igazodó bírság megállapítására, hiszen különös méltánylást érdemlő körülmények esetén a bírság kiszabása mellőzhető is.

Gyorsított eljárás

A jövedéki ellenőrzés során feltárt olyan kötelezettségszegés esetén, ahol a központi költségvetésnek okozott vagyoni hátrány összege a 20 ezer forintot, dohánygyártmány esetén a 28 ezer forintot nem haladja meg, a jövedéki ellenőrzést végző gyorsított eljárás keretében a helyszínen jövedéki bírságot szabhat ki és szedhet be. Ebben az esetben a lefoglalt jövedéki terméket el kell kobozni, ha a termék birtokosa a törvénysértés tényét elismeri, továbbá a jogkövetkezményekről szóló tájékoztatást tudomásul veszi és jogorvoslati jogáról lemond. Gyorsított eljárás esetén a jövedéki bírság összege 20 ezer forint, dohánygyártmány esetén 28 ezer forint. Ha a gyorsított eljárás feltételei nem állnak fenn, az ellenőrzést végző az általános szabályok szerint jár el.

A dohánygyártmányok esetén az összeghatár 28 ezer Ft-ra emelését az indokolta, hogy a Jöt. alapján a bírság alapja a dohánygyártmány áfáját is magába foglalja.

Üzletzárás

A jövedéki termékkel kereskedelmi tevékenységet folytató, a Jöt-ben a szabadforgalomban végzett kereskedelem szabályait megszegő személlyel szemben az Art. szerinti, az adóköteles tevékenység célját szolgáló helyiség lezárása intézkedés alkalmazható.

Az üzletlezárás tartama az első jogsértés alkalmával 12, ismételt előfordulás esetén 30, majd minden további jogsértés alkalmával 60 nyitvatartási napig terjedhet. A jogalkotó a korábbi szabályozással ellentétben nem az üzletlezárás konkrét időtartamát határozza meg, hanem az adott esetben alkalmazható maximum időtartamot. A példa kedvéért első alkalommal alkalmazható 4 nap, második alkalommal 10 nap, harmadik alkalommal 20 nap üzletlezárás is.

Az ismételt jogsértéshez kapcsolódó szabályok nem alkalmazhatóak, ha a két egymást követő ugyanolyan jogsértés elkövetése vagy feltárása között 2 év eltelt.

Nem alkalmazható az üzletzárás, ha a jogsértéssel érintett sör, csendes és habzóbor, egyéb csendes és habzó erjesztett ital, köztes alkoholtermék vagy alkoholtermék mennyisége nem haladja meg a 10 litert. Ezzel a rendelkezéssel a jogalkotó azt akarja biztosítani, hogy csekély súlyú jogsértés esetén ne kelljen alkalmazni ezt a szigorú szankciót.

Lefoglalás, elkobzás

A lefoglalás és elkobzás szabályai érdemben nem változtak a korábbi szabályozáshoz képest, a leglényegesebb rendelkezések az alábbiak.

Az állami adó- és vámhatóság a jövedéki ügyben folytatott eljárása során a tényállás tisztázása, továbbá az elkobzás érvényesítése érdekében bármely dolgot – az élő állat kivételével – lefoglalhat.

A lefoglalást elrendelő végzéssel szemben az ügyfél jogszabálysértésre hivatkozással kifogással élhet. A kifogást a végzés közlésétől számított 8 napon belül kell benyújtani az állami adó- és vámhatósághoz. A kifogást az állami adó- és vámhatóság a benyújtástól számított 15 napon belül bírálja el. A kifogásnak a lefoglalás végrehajtására nincs halasztó hatálya.

A lefoglalt dolog elszállításával, tárolásával, őrzésével kapcsolatos költségek az ügyfelet terhelik, ha jogerősen végrehajtható jövedéki bírság megfizetésére kötelezték, ellenkező esetben a felmerült költségeket az állam viseli.

Az állami adó- és vámhatóság a lefoglalt dolgot elszállítja és megőrzi, vagy ha ez aránytalanul magas költségekkel járna, a dolgot az ügyfél őrizetében hagyja a használat és az elidegenítés jogának megtiltásával.

El kell kobozni

a) a lefoglalt dolgot, amire a jogerősen megállapított jövedéki kötelezettségszegést elkövették és a jövedéki ügyben jövedéki bírság kerül kiszabásra vagy ha a jövedéki bírság kiszabását az állami adó- és vámhatóság méltányosságból mellőzte,

b) a lefoglalt dolgot, ha azon a jövedéki törvénysértés elkövetését célzó átalakítást végeztek.

A lefoglalt dolog előzetes értékesítésére van lehetőség, a befolyt ellenérték a lefoglalt dolog helyébe lép.

Az állami adó- és vámhatóság vagy a bíróság döntése alapján visszaadni rendelt, de természetben már ki nem adható értékesített lefoglalt vagy elkobzott dolog esetén az értékesítésből befolyt ellenértéknek, megsemmisített, átadott vagy felhasznált lefoglalt vagy elkobzott dolog esetében a lefoglaláskori értéknek a megtérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori jegybanki alapkamattal növelt összegét kell megtéríteni.

Egyéb bírság magánfőzés szabályainak megsértése esetén

Az önkormányzati adóhatóság azt a természetes személyt, aki a magánfőzésre vonatkozó szabályoknak megfelelően, de a desztillálóberendezés bejelentése vagy párlat adójegy beszerzése nélkül végzi párlat előállítását, a desztillálóberendezés jogszerű birtoklása megállapításához szükséges adatok tekintetében valótlan adatokat ad meg, felszólítja, hogy jogszabályi kötelezettségének tegyen eleget 15 napon belül. Ha az érintett a felszólításának határidőig nem tesz eleget, az önkormányzati adóhatóság 200 ezer forintig terjedő bírsággal sújtja.

Nemzeti Adó- és Vámhivatal